

**[„«PESTHER-LLOYD» ȘI ALTE
ZIARE...”] – de Mihai Eminescu
[28 noiembrie 1881]**

Fotografie de arhiva. Mihai Eminescu de Nestor Heck – 1884. Basarabia-Bucovina.Info

„Pesther-Lloyd” și alte ziare oficioase austro-ungare sunt în prada unor curioase fantazii în privirea poziției României ca stat independent, fantazii cărora le dau zbor cu ocazia discutării cestiunii Dunării. Dăm un specimen de asemenea natură, reprodus din ziarul oficios al guvernului unguresc:

Oare nu i s-a făcut guvernului român nițel frică de propria Lui vitejie? Oare nu e chinuit de sentimentul că, în discursul tronului, s-a pripit pe-o înălțime piezișă, de pe care nu mai poate face un pas înainte, pe când întoarcerea [î]l amenință cu căderea în adâncimi fără fund? Cu toată îndrăzneța încredere cu care ziarele oficioase române vorbesc despre suspendarea relațiilor personale ale ambasadorului nostru, n-am răspunde cu totul negativ la cestiunile aceste. E cu totul altceva de-a lua foarte pe tăcute în note diplomatice atitudini viteze și altceva e de-a proclama de la mulțimea tronului o hotărâre care te obligă la un curaj durabil; în cel dendâi caz te poți supune dulcii violențe și poți ceda ca om cu minte; dincoace trebuie să dovedești în faptă curajul opiniei populare căreia i-ai dat sancțiunea. Și, cât toate acestea, cu greu va putea guvernul român să menție în cestiunea Dunării punctul de plecare pe care-l ocupă astăzi. Pre cât e de exact că de libertatea Dunării sunt legate interese europene importante, tot pe atât de puțin se va putea concede în practică ca tocmai interpretarea română a acestei noțiuni să fie cea corectă și ca tocmai noul regat să fie chemat în linia întâia de-a ține paza Dunării libere. După cât se pare, se nasc deja în cabinetul englez oarecari obiecțiuni în contra manierei de-a vedea a României și e semnificativ în orice caz că tocmai cabinetul din St. James, pe sprijinul căruia întemeiau cei din București cele mai nebuloase combinațiuni, oferă astăzi bunele sale servicii pentru a stabili un compromis între România și Austro-Ungaria.

Nu știm, se 'nțelege, dacă Ministerul nostru de Esterne va fi dispus de-a încărca pe ministerul Gladstone cu sarcina grea a unei atât de dezinteresate mijlociri: a făcut deja neplăcute

experiențe cu mijlocirile chiar sub auspicii mai bune. Sigur ni se pare însă că, pe bazele date, nu mai e loc pentru un compromis, adecă pentru concesiuni, și mai mari din partea Austro-Ungariei. Ia să vedem în ce se pretinde că consistă preponderanța Austro-Ungariei, siluirea celorlalți interesați pe Dunăre și tăgăduirea libertății de negoț și de navigațiune? Acea voix preponderante care i se dă Austro-Ungariei în Comisia Mixtă, conform anteproiectului ajuns la o comică celebritate, se pretinde că cuprinde în sine acest grav neajuns. S-ar crede după toate acestea că Comisia Mixtă decide asupra unor cestiuni de cari atârnă binele și răul statelor țărămurene sau cel puțin ființa negoțului pe Dunăre. Dar ce eroare ciudată ! Drepturile Comisiei Mixte sunt din capul locului cât se poate de inofensive. După proiectul original, care desigur că n-o să se mai înăsprească ulterior, Comisia Mixtă avea să se întrunească de două ori pe an, pentru a stabili ordinea internă a afacerilor ei și a da instrucțiuni speciale în privirea aplicării statutului. Fără învoirea ei și fără deciziunea că libertatea Dunării nu se împiedecă, nu se poate clădi nici un pod, nici un alt stabiliment pe Dunăre. Ea numește pe inspectorul șef, pe subinspectori și pe funcționarii subalterni, hotărăște sediul subinspectorilor și formează instanța de apel în contra hotărârilor acestora și ale căpitanilor de porturi. Iată tot ce avea de făcut Comisia Mixtă. Cele mai esențiale lucrări sunt însă în seama inspectorilor. Administrația, supraveghearea și aplicarea tuturor dispozițiilor statutului; votul consultativ la organizarea și numirea personalului; dreptul de-a cere asistență militară, libera intrare în toate vasele, intervenirea în toate cestiunile dintre căpitan și mateloți – cu un cuvânt toate lucrările mai însemnate nu sunt de atribuția Comisiei Mixte, în care i se dă Austriei votul preponderant, ci de atribuția organelor statelor țărămurene. Ba sfera de activitate a Comisiei Mixte pe distanța Porțile de Fier – Galați e chiar mai îngustă decât aceea a Comisiei Europene pentru distanța de la Galați până la gurile Dunării. Atribuțiile ei sunt de natură curat administrativă; organele

pe cari le instituie au deplină libertate a mișcării și Comisia nu are decât dreptul controlului.

Astfel e anteproiectul și n-a suferit nici o schimbare de atunci încoace care să fi făcut mai nefavorabilă poziția vreunui stat la Dunărea de Jos. Din asta se vede însă că Austro- Ungaria n-ar fi în stare, prin votul ei decisiv în Comisie, să câștige dictatura pe Dunăre, ba nici Comisia însăși n-ar fi în stare de-a tinde la dictatură. De unde dar a dedus discursul de tron îndreptățirea de-a se plânge că „o putere singură” ar putea să exercite preponderanță asupra Dunării de Jos? Monarhia noastră nu cere decât ceea ce rezultă din natura și tradițiile ei de mare putere în Orientul Europei, din greutatea firească a raportului ei cu cestiunile dunărene și din relațiile cu statele țarmurene. În aceste lucruri nu mai e cu puțință un compromis ulterior și am arătat deja că orice concesie în privirea aceasta din partea monarhiei noastre trebuie să rămâie exclusă. Dacă renunță la acțiunea directă pentru validificarea pretențiilor ei, rezistența pasivă ca atare e îndeajuns pentru a face să străbată interesul ei, Dacă fără Austro-Ungaria nu se poate face nimic, nu se poate face nimic nici în contra Austro-Ungariei și promptitudinea Angliei de-a lua rolul de mijlocitor arată îndestul de clar că prin mâlirea cestiunii – și acest cuvânt să, să nu se ia numai în senz figurat – n-ar suferi mai cu seamă numai interesele noastre comerciale. O cercetare mai pre larg a punctului acestuia o credem de prisos.

Dar suntem împinși de a cerceta motivele din cari răsare atitudinea cabinetului român. Credem a fi dovedit îndeajuns că nu sunt motive obiective cari să rezulte din însuși obiectul în cestiune. În realitate tânărul regat simte stimulul de-a manifesta escesiv conștiința lui de neatârnare în fața monarhiei noastre și tocmai în fața monarhiei noastre. Se crede în București că se vor dezbate mai lesne de supărătorul sentiment al datoriei grațitudinii căutând o ceartă din senin.

Aci am voi să împrăștiem unele din neînțelegerile de bunăvoie a acestor domni. Înainte de toate e o pură absurditate dacă d-nii din România voiesc să traducă în practică visul independenței depline. E poate nedelicată vorba ce-o zicem, dar va avea poate un efect trezitor asupra oamenilor transportați prin splendorile regalității într-o nespusă amețeală: samurul regelui Carol nu poate acoperi lanțurile vasalității. Desprinsă de Turcia și avansată la regat, România nu și-a câștigat cu toate acestea atributele deplinei independențe, căci trebuie neapărat să se alăture la una din puterile cari domnesc în Balcani, la una din puterile cari determină soarta Orientului și soarta României. Dacă ar veni la adică sau, mai bine zicând, dacă Austro-Ungaria va urma politica observanței laxe, li se poate îngădui românilor de a alege după a lor socotință liberă suzeranitatea morală căreia vor să se subordoneze, dar de ales trebuie să aleagă necondiționat. Al doilea lucru asupra căruia voim să atragem atenția dumnealor este următorul: se înșală – poate nu fără o știe – asupra naturii interesului pe cari puterile apusene [î]l au de România. Anglia și Franța, dar îndeosebi Anglia, consideră noul regat ca pe un productiv obiect de exploatație pentru comerțul ei prădător. (Și Austria ne consideră altfel? E naiv Pesther-Lloyd). Pe cât timp va fi ceva de luat din această țară o vor sprijini în dorințele ei neroade- cu presupunerea că aceasta ar fi cu puțință dintr-o respectuoasă depărtare și prin vorbe bune; în complicațiuni serioase nu se vor arunca niciodată de dragul României și ele sunt desigur mai degrabă gata de-a privi România ca un teren de încercare pentru compensațiuni în politica orientală decât ca pe purtătoarea unei misiuni în Orient.

Asta voim să recomandăm reflecțiunii dumnealor. Nu stă pe deplin în legătură cu cestiunea Dunării, dar totuși puțin [stă]. Pentru că dumnealor cred că interesul Austriei e angajat în cestiunea aceasta în linia întâia s-arată îndărătnici și opoziționali în București. Ei bine, dacă e adevărat că monarhia noastră e atinsă în mod eminent în

ceștiunea dunăreană, atunci fie convingși în București că nu Austro-Ungaria va fi învinsă. Influențele și legăturile monarhiei noastre în Europa sunt prea intensive pentru ca vro putere să riște amicitia Austro-Ungariei de dragul românilor. Deocamdată însă nici nu e vorba de dispozițiile și cooperarea Europei. Ar trebui să fie o minune

dacă, continuând acțiunea serioasă a Ministerului nostru de Interne, nu ne-ar succede a băga mințile 'n cap așa numiților oameni de stat ai României.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1 ianuarie – 31 decembrie 1881

TIMPUL

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XII

Mihai-Eminescu.Ro